

МАТВЕЄВ В.В.,

Національний авіаційний університет,
Директор Інституту економіки та менеджменту
кандидат економічних наук, професор

КАПЛЮК Д.О.,

фахівець кафедри обліку та аудиту
Інституту економіки та менеджменту

ОСНОВНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АВІАТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. У даній статті досліджується механізм управління власністю авіатранспортних підприємств. Встановлюються та удосконалюються організаційна структура управління власністю авіатранспортного підприємства.

Ключові слова: авіатранспортне підприємство, організаційно-економічний механізм управління, власність.

Аннотация. В данной статье проводится исследование механизма управления собственностью авиатранспортных предприятий. В ходе проведенного исследования была усовершенствована организационная структура управления собственностью авиатранспортного предприятия.

Ключевые слова: авиатранспортное предприятие, организационная структура управления, собственность авиатранспортных предприятий.

Annotation. In this article we study the mechanism of the property management of the air transport enterprises. In the course of this study was improve the institutional structure of the air transport enterprise property management.

Keywords: air transport enterprise, organizational structure, management ownership of air transport enterprises.

Постановка проблеми. Великі підприємства авіатранспортної галузі нерідко стикаються з труднощами в обліку та організації процесів управління власністю. Ця задача часто стає ключовою у вирішенні питань підвищення ефективності використання об'єктів власності та зниження невиробничих витрат. Відносини власності лежать в основі відносин управління, обумовлюючи, хто, чим і як (якою мірою) управляє. Власність – це об'єкт, яким підприємство може управляти в силу свого місця в системі відносин власності з приводу даного об'єкта. Тому виникає необхідність розгляду структури управління власністю на підприємствах авіатранспортної галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми управління власністю суб'єкта господарювання розглядалися такими вченими як: Абрамова О.Д., Балабанов В.С., Бугаєва Н.В., Жаворонков В.О. Рибалкін О.В., Матвеев В.В., Павленко Т.В., Скібіцький О. М., Скібіцька Л.І., та інші.

Метою публікації. Є дослідження та удосконалення системи управління власністю підприємств авіатранспортної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні вивченню питань теорії і практики управління власністю приділяється підвищена увага. Це обумовлено тим, що ефективність економічного розвитку авіатранспортної галузі в цілому складається з ефективності діяльності окремих підприємств, яка залежить від ефективності системи управління, що діє на них.

Система управління власністю включає в себе такі елементи:

- 1) механізм управління (цілі, принципи, методи);
- 2) керуючу систему в статичі (структуру управління функції та органи управління власністю);
- 3) керуючу систему в динаміці (процеси управління об'єктами власності);
- 4) підсистеми забезпечення системи управління власністю (облік, оцінка, кадрове забезпечення, контроль загальної ефективності і т.п.) [2].

Управління власністю авіатранспортних підприємств має свою особливу специфіку та здійснюється за допомогою системи взаємодіючих методів, які поділяються на такі види:

- законодавчі та нормативно-правові методи (визначають обов'язкові форми, процедури і обмеження володіння, розпорядження та використання об'єктів власності);
- адміністративні методи (управління власністю шляхом видання особою, уповноваженою державою або власником, наказів і розпоряджень щодо володіння, розпорядження та використання об'єктів власності);
- організаційні методи (управління відносинами володіння, розпорядження та використання об'єктів власності шляхом створення і розвитку певних організаційних структур різних рівнів ієрархії);

- економічні методи (управління володінням, розпорядженням та використанням об'єктів власності через формування певного господарського механізму) [1].

Специфікою підприємств авіатранспортної галузі є те, що облік об'єктів власності суб'єктів галузі здійснює як держава, так і міжнародні організації цивільної авіації, він ведеться через систему сертифікації та реєстрації, а сама система сертифікації є багаторівневою (сертифікація типу і екземпляру повітряного судна, його експлуатанта і того, хто його обслуговує і ремонтує), тобто сертифікації підлягає практично вся сукупність власності авіатранспортного підприємства [1].

Формування реальних схем управління власністю авіатранспортного підприємства слід здійснювати виходячи з принципів ефективного управління, використовуючи базові положення цивільного та господарського законодавства.

Як відомо, управління власністю суб'єктів господарчої діяльності здійснюється за допомогою системи взаємодіючих методів які складають собою єдину організаційну структуру управління власністю підприємства авіатранспортної галузі рис. 1

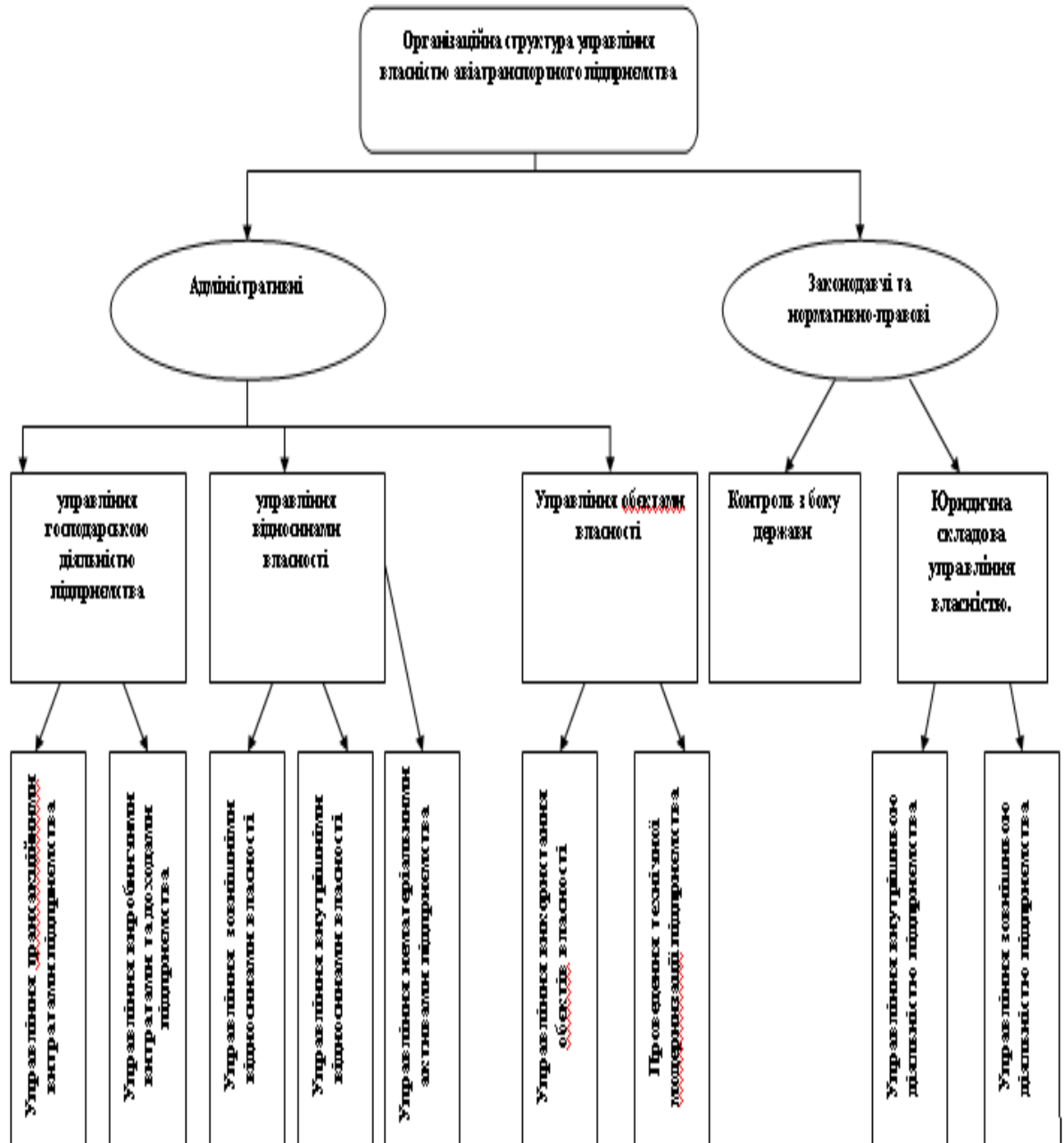

Рис. 1. Структура управління власністю авіатранспортного підприємства

З проведеного аналізу можна виділити такі напрямки управління власністю підприємства:

- *управління господарською діяльністю підприємства;*
- *управління відносинами власності;*
- *управління безпосередньо об'єктом власності.*

Першим напрямком управління суб'єктами власності авіатранспортного підприємства є управління їхньою господарською діяльністю. Важливим елементом тут є керування транзакційними витратами - витратами на проведення контрактної діяльності, розробка і впровадження технологій їхнього зниження [2]. Потрібно відмітити, що для здійснення ефективного управління вартістю підприємства, необхідно впроваджувати якісне управління виробничими витратами та доходами підприємства, а також регулярно проводити моніторинг можливих ризиків.

Другим напрямком управління власністю підприємства є управління відносинами власності. У даному випадку мова йде як про відносини власності з іншими суб'єктами господарювання (зовнішні відносини), так і з відносинами структурними підрозділами в межах підприємства.

Прибутковість авіатранспортного підприємства залежить від ефективності управління власністю, яка у свою чергу залежить від якості встановлення і розподілу прав власності. Не менш важливим є вибір способів одержання об'єктів власності - одержання в повне володіння, розпорядження або одержання лише права використання цього об'єкта.

Це стосується і нематеріальних активів, таких як бренди (комерційна концесія), ноу-хау і винаходи (патенти і ліцензії) [3].

Третім напрямком управління власністю авіатранспортного підприємства є управління самими об'єктами власності. З метою ефективного управління власністю підприємства необхідно визначити, який з способів - самостійно або спільно з іншими суб'єктами господарювання використовувати об'єкт власності. Для підтримки на належному рівні конкурентноздатності підприємства необхідно постійно проводити заходи щодо удосконалювання структури власності і якості її об'єктів, шляхом придбання або одержання у тимчасове користування необхідних об'єктів власності або їхніх складових частин, а також проводити їх модернізацію.

Наступною важливою складовою управління суб'єктами власності є управління організаційним розвитком. У даному випадку мова йде про створення і розвиток організаційної структури суб'єкта господарювання і про формування, а також розвиток його персоналу.

Організаційні структури підприємств дозволяють здійснювати ефективну декомпозицію загальної мети управління власністю на приватні цілі (окремі правомочності по управлінню). Тут також можна розглядати розвиток організаційної структури в залежності від обсягів підприємницької діяльності і географії її ведення.

Авіаційна галузь є надзвичайно високотехнологічною та наукомісткою тому кваліфікація персоналу підприємства авіатранспортної галузі є критично важливою ланкою в загальній системі управління власністю високотехнологічного підприємства. Від кваліфікації персоналу, його ділових і людських якостей залежить ефективність управління власністю. Переважна більшість персоналу не є власниками підприємства. Для цієї групи найманих робітників характерно таке явище як "опортуністичне поведження" (лудизм), тобто свідоме самообмеження інтенсивності і якості управлінської праці, опір стратегічним змінам.

Опортуністичне поведження в наукових працях по теорії власності відноситься до внутрішніх транзакційних витрат.

Зовнішнім вираженням відносин власності виступає право. Право власності - це сукупність узаконених державою правових норм економічних взаємовідносин між юридичними та фізичними особами щодо привласнення та використання матеріальних благ як об'єктів власності.

Юридична оболонка відносин власності дає змогу фіксувати права власності, законодавчо їх регулювати, вносити зміни при припиненні і відновленні прав власності як в середині авіатранспортного підприємства так і регулювати його зовнішні відносини [3].

У турбулентному швидкоплинному зовнішньому оточенні (швидкій і стрибкоподібній зміні кон'юнктури ринку, політичної та економічної ситуації, введення нових нормативних актів) для переважно високотехнологічних підприємств авіатранспортної галузі значна зміна базової організаційної структури підприємства пов'язана з великими витратами на комунікації, приміщення, устаткування, добір і підготовку персоналу, а також на його адаптацію до нових умов діяльності [2]. У процесі трансформації організаційної структури існує небезпека втрати управління окремими функціями або значним зниженням його ефективності. За таких обставин для забезпечення більшої економічної доцільності діяльності підприємства є необхідною реструктуризація з накладенням на існуючу структуру нових елементів організаційних структур, для підвищення ефективності:

- *управління великими новими проектами - консорсіум;*
- *новими напрямками діяльності - за допомогою побудови рівнобіжної лінійної, лінійно-функціональної або дивізійної структури;*

- поширення діяльності на значне число ринків інших країн - за допомогою побудови горизонтальної структури;

- поширенням діяльності практично на всі доступні ринки з використанням глобальних інформаційних систем і спеціалізованих комп'ютерних систем.

Висновки. У ході проведеного дослідження були встановлені та вдосконалені основні підходи до управління власністю авіатранспортним підприємством, а також розроблено організаційну структуру управління власністю авіатранспортного підприємства. З проведеного дослідження можна дійти висновку, що управління власністю авіатранспортного підприємства являє собою складний та багатогранний процес, дослідження якого не може бути викладено в рамках однієї статті, та потребує подальшого наукового дослідження.

Список використаних джерел:

1. Матвеев В.В. Дослідження тенденцій формування та використання власності в галузі повітряного транспорту. Стратегія економічного розвитку України: зб. наук. праць. – К.: КНЕУ, 2002. – № 9. – С. 419–427.

2. Скібіцька Л. І., Скібіцький О. М. Менеджмент підприємницької діяльності. Книга 1. Організація бізнесу. Навч. посібник. - К.: Кондор, 2009. - 896 с.

3. Федоренко В.Г., Діденко О.М., Руженський М.М., Іткін О.Ф. Політична економія: Підручник / За науковою ред. доктора економ. наук проф. В.Г. Федоренка. – К.: Алерта, 2008. – 487 с.